

Попри міжнародне визнання, сумнівною є конструкція фінансові послуги: фінанси загальноновизнані як публічно-правова категорія у сфері фінансового та бюджетного права; у більшість кодексів введено грошові зобов'язання як приватноправову категорію щодо платежів приватного характеру та послуг у сфері грошового обороту.

Рекодифікація приречена на постійне оновлення ЦК, який за умови існування громіздкого підзаконного регулювання окремих інститутів особливого ефекту не дасть. Окремі інститути права відіміуть як архаїчні і загрозливі для безпеки людства (продаж легкових автомобілів на двигунах внутрішнього згорання). Вихід вбачається у кодифікації світовій, чи принаймні європейській.

Світова кодифікація вбачається як універсалізація законодавства, що регулює приватні відносин. Її сенс зводиться до єдності норм їх підгалузей, інститутів та субінститутів, де є однаковими гіпотеза та диспозиція і можуть бути різними санкції, з огляду на небезпеку тих чи інших правопорушень для окремих держав та цінностей, які притаманні суспільству та їх наслідків. Для запобігання цим порушенням інститути приватного права повинні бути субсидіарно скоординовані та забезпечені публічним правом та діяльністю інститутів суспільства.

Окремо йдеться про проведення вимоги безпеки участі в цивільних правовідносинах і виведення її на рівень засади цивільного законодавства та не тільки цивільного. Зокрема, це стосується майбуття людини і суспільства, і екології, харчування, медичного обслуговування, транспорту тощо. Так чи інакше, наразі універсалізовані основні економічні (майнові) права, особисті немайнові права, складаються певні правила щодо організаційних відносин, прав вимог та інших, що наради зручності варто привести в одну систему.

В основі такої світової кодифікації на першому етапі має бути узгоджена модельна структура основних кодексів у світі (цивільного, природоохоронного, кримінального, житлового, сімейного, податкового, про адміністративну відповідальність, земельного, процесуальних). Така модельна конструкція не нова і є відомі прототипи: Основи цивільного законодавства СРСР, Модельний цивільний кодекс СНД, який став прообразом для

§

Проблеми цивільного права та процесу : тези доп. учасників наук.-практ. конф.,

пострадянських країн. Ці процеси йдуть в ЄС і прийняті Принципи європейського договірної права, а найближчим часом очікується й прийняття ЦК ЄС.

За основу може бути взята пандектна система, але в скороченому виді і визначатися чи уніфікуватися ті інститути, що мають принципове значення для лише підходів з урегулювання відповідних правовідносин, де лишніми вбачаються загальнотеоретичні статті про систему такого регулювання, дію норм права, про систему санкцій, тощо, які є загальнотеоретичними і *lege de ferenda*.

Основна увага має бути зосереджена на основних інститутах, де їм варто присвоїти певні буквенні символи на основі латинського алфавіту наприклад (V – вітальні, що спрямовані на забезпечення життя та здоров'я людини; P – регулюють, охороняють та забезпечують захист прав власності та похідних речових прав тощо). Регулювання зобов'язальних відносин – «O», речових договорів – «R». Втім тут слід врахувати досягнення у систематизації цивільно-правових інститутів.

У подальшому бачиться уніфікація нумерації статей, зокрема про купівлю продаж, міну, ренту, дарування, найм, оренду, лізинг, підряд, послуги, делікти. На наш погляд, буквенні зазначення латинським алфавітом є символічними та виправданими як стратегічно (як мертва мова усуває звинувачення в просуванні чийхось інтересів та експансії, віддає належне у створенні основних інститутів приватного права), так і тактично.

Список бібліографічних посилань:

1. Про утворення робочої групи щодо рекодифікації (оновлення) цивільного законодавства України : Постанова КМ України № 650 від 17 липня 2019 р.

2. Ілларіонов О. Рекодифікація = декодифікація // URL: <https://blog.liga.net/user/aillarionov/article/34014>

3. Щербина В. До питання щодо рекодифікації цивільного законодавства : URL: <http://www.golos.com.ua/article/325640>.

УДК 347.1

Алла Володимирівна ЗЕЛІСКО,

професор кафедри цивільного права Навчально-наукового
Юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»,

доктор юридичних наук, доцент

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1899-407X>

ОСОБЛИВОСТІ ЗБІЛЬШЕННЯ СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ЗА РАХУНОК ДОДАТКОВИХ ВКЛАДІВ

Прийняття спеціального Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» ознаменувало собою якісно новий етап регулювання діяльності ТОВ в Україні [1]. Аналіз означеного нормативного акту свідчить про яскраво виражені тенденції розширення застосування до ТОВ механізмів регулювання, властивих для класичних товариств, що є об'єднаннями капіталів, на кшталт акціонерних товариств. Вказане проявляється, зокрема, в установленні у нормах Закону диференційованих шляхів збільшення статутного капіталу ТОВ як за рахунок відповідного перерозподілу прибутку, так і за рахунок додаткових вкладів. Останній шлях так званої «докапіталізації» ТОВ передбачає можливість включення до складу товариства нових учасників. Адже законодавчо передбачена можливість внесення додаткових вкладів двома категоріями осіб: 1) учасники товариства; 2) треті особи. Більше того, застосування у досліджуваних положеннях сполучення «та/або» дозволяє стверджувати, що при такому способі збільшення статутного капіталу одночасно можуть залучатися як учасники, так і треті особи. Інша річ, що перші при цьому мають окремі переваги в силу наявних уже відносин участі у товаристві. Вказані положення є інноваційними для ТОВ, так як у попередньо діючому законодавстві щодо цих товариств, були відсутні.

Додаткові вклади виступають як додаткові інвестиції, спрямовані на докапіталізацію товариства з метою розвитку його діяльності. Підставою для запровадження такої процедури є виключно рішення загальних зборів і делегувати такі

повноваження іншим органам управління останні не можуть. Рішення щодо збільшення статутного капіталу приймається кваліфікованою більшістю голосів учасників, а якщо воно супроводжується перерозподілом часток учасників, то вимагає їх одностайності під час прийняття рішення (участь у таких загальних зборах мають узяти усі учасники товариства).

Переважне право на внесення додаткових вкладів згідно із ч. 2 ст. 18 Закону належить учасника товариства, однак це не означає беззастережність такого положення. І справді, у ч. 7 цієї ж статті допускається виняток із цього правила, так як у статуті чи за одностайним рішенням загальних зборів може бути виключений етап внесення додаткових вкладів спочатку лише тими особами, що мають переважне право.

Закон не установлює строку реалізації таких переважних прав учасниками товариства, акцентуючи уваги на природі цих прав, яка полягає у первинності їх реалізації перед іншими можливими залученими особами. Нормативно установлені межі реалізації переважного права, пов'язані із кількісними характеристиками збільшення статутного капіталу. Йдеться про можливість здійснення такого вкладу, по-перше, у межах суми, на яку збільшується розмір капіталу; по-друге, пропорційно до розміру частки учасника у капіталі.

Стосовно ж прав третіх осіб на внесення додаткових вкладів товариства, то вони є вторинними не лише в силу черговості їх реалізації (виключно після реалізації учасником своїх переважних прав чи відмови від них), але й внаслідок кількісних їх меж – в межах різниці між сумою, на яку збільшується капітал та сумою уже внесених попередньо учасниками вкладів. Окрім того, можливість реалізації третіми особами досліджуваних прав пов'язується також із імперативно визначеною у ч. 2 цієї статті вимогою її встановлення у рішенні загальних зборів щодо збільшення статутного капіталу.

Буквальне тлумачення ч. 2 ст. 18 Закону дозволяє стверджувати, що поряд із третіми особами правами на внесення додаткових вкладів після реалізації учасниками товариства переважних прав наділяються також знову ж таки учасники товариства. Законодавець не уточнює при цьому, що до останніх належать лише ті, які не реалізували перед тим свої переважні права. Відповідно, положення ч. 2 ст. 18 Закону допускають

можливість повторного залучення учасників товариства до внесення додаткових вкладів в межах різниці між сумою на яку збільшується капітал та сумою уже внесених попередньо учасниками вкладів. Враховуючи двозначність трактування положень вказаної статті, вказаний аспект сплати додаткових вкладів учасниками вимагає чіткого врегулювання у статуті чи детального обговорення під час проведення загальних зборів щодо рішення про збільшення капіталу за рахунок додаткових внесків (як наслідок, ці питання мають бути прописані у протоколі загальних зборів).

Особливістю є те, що статутний капітал збільшується після фактичного внесення учасниками чи третіми особами задекларованих ними розмірів вкладів. Відповідно, під час реалізації порядку збільшення статутного капіталу використовується конструкція фактично сплаченого додаткового вкладу, а не його номінальної вартості. Вказане рішення загальних зборів є підставою для звернення до державного реєстратора для реєстрації зміни розміру статутного капіталу (за умови, якщо такі відомості не установлені у статуті товариства).

Стосовно ж форми додаткових вкладів, маємо свідчення плюралістичного підходу у вирішенні вказаного питання. Законодавчо визначена як грошова, так і негрошова форми вкладів. У формі негрошових вкладів може виступати як майно (рухоме і нерухоме), так і майнові права (майнові права інтелектуальності власності, право користування земельною ділянкою тощо). При негрошовій формі додаткових вкладів має значення два аспекти: 1) згода учасників товариства на вказану форму додаткових вкладів, яка отримує своє об'єктивне відображення у прийнятому загальними зборами рішенні. Очевидно, що додаткові вклади у негрошовій формі повинні бути доречними для товариства та відповідати його інтересам; 2) грошова оцінка таких додаткових вкладів. Законодавець не деталізує порядку оцінки вкладів. Таким чином, остання може формуватися як шляхом домовленості між товариством та учасником (чи третьою особою), так і шляхом звернення до професійного суб'єкта оціночної діяльності відповідно до Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні».

Законодавчо встановлено темпоральні рамки щодо здійснення учасниками товариства внесення додаткових вкладів.